

**ΠΡΟΤΑΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ,
ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΛΟΙΠΩΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ
ΤΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ
ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΚΡΗΤΗΣ
ΚΑΙ ΤΩΝ ΕΠΙΜΕΡΟΥΣ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΩΝ ΜΟΝΑΔΩΝ ΤΗΣ**

**Αντώνιος Αναστασόπουλος
Αναπληρωτής Καθηγητής Οθωμανικής Ιστορίας
Πανεπιστήμιο Κρήτης
Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας**

Υποψήφιος Κοσμήτορας Φιλοσοφικής Σχολής Πανεπιστημίου Κρήτης

27 Μαΐου 2024

**ΠΡΟΤΑΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΩΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΩΝ,
ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΛΟΙΠΩΝ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΩΝ
ΤΗΣ ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΚΡΗΤΗΣ
ΚΑΙ ΤΩΝ ΕΠΙΜΕΡΟΥΣ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΩΝ ΜΟΝΑΔΩΝ ΤΗΣ
(2024-2027)**

Αντώνιος Αναστασόπουλος
Αναπληρωτής Καθηγητής Οθωμανικής Ιστορίας
Πανεπιστήμιο Κρήτης
Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας

Υποψήφιος Κοσμήτορας Φιλοσοφικής Σχολής Πανεπιστημίου Κρήτης

1. Εισαγωγή

Το Πανεπιστήμιο Κρήτης ιδρύθηκε το 1973. Η Φιλοσοφική Σχολή του Πανεπιστημίου Κρήτης ιδρύθηκε το 1976 και δέχτηκε τους πρώτους φοιτητές και τις πρώτες φοιτήτριες της κατά το ακαδημαϊκό έτος 1977-1978. Από το 1983, λειτουργούν τρία ακαδημαϊκά τμήματα στο πλαίσιο της Φιλοσοφικής Σχολής, με αλφαβητική σειρά το Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας, το Τμήμα Φιλολογίας και το Τμήμα Φιλοσοφίας (πρώην Τμήμα Φιλοσοφικών και Κοινωνικών Σπουδών).

Ο ή η Κοσμήτορας της Φιλοσοφικής Σχολής ασκεί τις αρμοδιότητες του άρθρου 26 του ν. 4957/2022 (ΦΕΚ 141/τ. Α'/21.07.2022). Προεδρεύει της Κοσμητείας της Φιλοσοφικής Σχολής της οποίας οι αρμοδιότητες ορίζονται στο άρθρο 23 του ως άνω νόμου, όπως τροποποιήθηκε με το άρθρο 46 του ν. 5094/2024 (ΦΕΚ 39/τ. Α'/13.03.2024).

2α. Βασικές αρχές

Η Φιλοσοφική Σχολή του Πανεπιστημίου Κρήτης είναι υπερήφανη για τις διδακτικές, ερευνητικές και ευρύτερες επιστημονικές επιδόσεις της, για την αναγνώριση της οποίας χαίρει και στην Ελλάδα και διεθνώς, για τους σπουδαίους άνδρες και τις σπουδαίες γυναίκες όλων των κατηγοριών προσωπικού που την έχουν υπηρετήσει, για τους χιλιάδες φοιτητές και φοιτήτριες που έχει εκπαιδεύσει και για τα επιτεύγματά τους. Η περαιτέρω ανάπτυξη της Φιλοσοφικής Σχολής θα επιτευχθεί μέσα από την **κριτική προσαρμογή** – με **σεβασμό στην ακαδημαϊκή ταυτότητα και παράδοση** της Σχολής – στο ισχύον νομοθετικό πλαίσιο, την εθνική στρατηγική για την ανώτατη εκπαίδευση, την εθνική στρατηγική έρευνας, τεχνολογικής ανάπτυξης και καινοτομίας, τον στρατηγικό σχεδιασμό του Πανεπιστημίου Κρήτης και τις διαμορφωνόμενες διεθνείς τάσεις και εξελίξεις στον χώρο της επιστήμης και της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης.

Κατά τη γνώμη μου, η περαιτέρω ανάπτυξη της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου Κρήτης διέπεται από τρεις βασικές παραμέτρους:

- 1) **Δημοκρατία και συναίνεση:** Αποτελεί ιδιαίτερο ιστορικό χαρακτηριστικό του ελληνικού πανεπιστημίου από τη Μεταπολίτευση και μετά η δημοκρατική λειτουργία του. Αυτή η δημοκρατική παράδοση διαβούλευσης και λήψης αποφάσεων από συλλογικά και όχι μονοπρόσωπα όργανα αποτελεί πολύτιμη παρακαταθήκη που δεν πρέπει να χαθεί. Δεν αντιλαμβάνομαι το ρόλο του Κοσμήτορα ως το ρόλο ενός διευθυντή που θα επιβάλλει άνωθεν τις απόψεις του και τις πρωτοβουλίες που ο ίδιος θα κρίνει αξιόλογες, αλλά ως τον ρόλο ενός συντονιστή που να μην έχει άποψη για τις υποθέσεις της Σχολής και θα αναλαμβάνει πρωτοβουλίες, αλλά θα τις προτείνει στα τρία Τμήματα της Σχολής για να τις αξιολογήσουν και θα σέβεται την ανταπόκριση των συλλογικών οργάνων τους σε αυτές πριν προχωρήσει σε ενέργειες για την εφαρμογή τους, ενώ παράλληλα θα διευκολύνει και θα προωθεί την υλοποίηση των πρωτοβουλιών που θα προέρχονται από αποφάσεις των συλλογικών οργάνων των Τμημάτων, ενθαρρύνοντας και προάγοντας τη συνεννόηση και τη συνεργασία μεταξύ τους, καθώς και με άλλα Τμήματα και Σχολές του Πανεπιστημίου Κρήτης. Αντιλαμβάνομαι επίσης το ρόλο του Κοσμήτορα ως ενός αγωγού επικοινωνίας της Φιλοσοφικής Σχολής με τον Πρύτανη, τον και τις Αντιπρυτάνεις και το Συμβούλιο Διοίκησης του Πανεπιστημίου Κρήτης ως αποφασιστικών οργάνων για την αναπτυξιακή πολιτική και την πορεία του ιδρύματος. Ο στόχος της συνεχιζόμενης ανάπτυξης της Φιλοσοφικής Σχολής περνάει μέσα από το δρόμο της συνεννόησης και της μέγιστης δυνατής συναίνεσης σε όλα τα επίπεδα και όργανα διοίκησης του Πανεπιστημίου Κρήτης, ακόμα και σε ό,τι αφορά ζητήματα για τα οποία μπορεί να υπάρχουν διαφωνίες.
- 2) **Τεκμηριωμένη μελέτη και σχεδιασμός:** Η ανάπτυξη της Σχολής μέσα σε συνθήκες προκλήσεων και με δεδομένο τον πεπερασμένο αριθμό του εκπαιδευτικού-ερευνητικού και διοικητικού προσωπικού της προϋποθέτει σοβαρή μελέτη των όποιων σχεδιαζόμενων και προτεινόμενων αλλαγών πριν αυτές εφαρμοστούν, όχι την υιοθέτηση αλλαγών στη βάση εντυπώσεων, προσωπικών ή συλλογικών προτιμήσεων και ατεκμηρίωτων προσδοκιών. Ιστορικά, η τριτοβάθμια εκπαίδευση γιγαντώθηκε στην Ελλάδα από τη δεκαετία του 1980 και εξής χωρίς σαφή στρατηγικό σχεδιασμό. Θα είναι λάθος τα όργανα διοίκησης των ελληνικών δημόσιων πανεπιστημίων να επαναλάβουν ή να επιτρέψουν να επαναληφθεί αυτή η αστοχία με τη μορφή της συρρίκνωσης ή της συγχώνευσης των ακαδημαϊκών μονάδων τους και των δραστηριοτήτων τους χωρίς στρατηγικό σχεδιασμό και μελέτη, υποχωρώντας σε τυχόν πιέσεις του Υπουργείου Παιδείας, Θρησκευμάτων και Αθλητισμού και στη βάση αποκλειστικά ποσοτικών κριτηρίων, όπως ο αριθμός των εγγεγραμμένων προπτυχιακών φοιτητών και φοιτητριών. Ορθώς δεσμεύεται ο Πρύτανης του Πανεπιστημίου Κρήτης, Καθηγητής Γεώργιος Μ. Κοντάκης, στο «Προτεινόμενο Σχέδιο Ανάπτυξης 2024-2028», που κατέθεσε ως υποψήφιος Πρύτανης, πως «θα υπάρξει συστηματική διαβούλευση με τα μέλη της ακαδημαϊκής κοινότητας, καθώς και με τους κοινωνικούς εταίρους για την αναμόρφωση

των υπαρχουσών δομών, καθώς και για την ίδρυση νέων ακαδημαϊκών μονάδων σε σύγχρονα επιστημονικά πεδία».¹ Η δημοκρατική διαβούλευση στο εσωτερικό του Πανεπιστημίου Κρήτης, κατά την οποία προτεραιότητα πρέπει να δοθεί στα ακαδημαϊκά κριτήρια, οφείλει να λάβει χώρα επί τη βάσει συστηματικών μελετών σχετικά με τα θετικά ποιοτικά αποτελέσματα που τυχόν αλλαγές αναμένεται να παραγάγουν.

- 3) **Ενδοπανεπιστημιακό περιβάλλον εκτίμησης του ρόλου, των επιτευγμάτων και της προοπτικής της Φιλοσοφικής Σχολής:** Από τη σκοπιά της θεσμικής τους υπόστασης στο πλαίσιο πανεπιστημιακών ιδρυμάτων και ερευνητικών κέντρων, οι ανθρωπιστικές επιστήμες αντιμετωπίζουν αντιξοότητες και υποχώρηση παγκοσμίως παρότι η ερευνητική παραγωγή τους είναι μεγαλύτερη από ποτέ άλλοτε. Η βιώσιμη ανάπτυξη των ανθρωπιστικών σπουδών με όρους χρηματοοικονομικούς και αγοραίους είναι μια δύσκολη πρόκληση, καθώς, για παράδειγμα, τα πανεπιστημιακά τμήματα και οι ερευνητικές μονάδες ανθρωπιστικών επιστημών – όπως και εκείνες άλλων επιστημών με έμφαση στη βασική έρευνα – δεν έχουν τρόπους να είναι συστηματικά χρήσιμες στη βιομηχανία ούτε μπορούν να αυτοσυντηρηθούν οικονομικά με τον τρόπο που μπορούν καταρχήν να το κάνουν πανεπιστημιακά τμήματα των οποίων οι απόφοιτοι αναμένουν να ασκήσουν επικερδή επαγγέλματα μέσω των οποίων θα αποσβέσουν σχετικά γρήγορα το ενδεχομένως υψηλό κόστος των σπουδών τους. Η Φιλοσοφική Σχολή του Πανεπιστημίου Κρήτης είναι μια διεθνώς δραστήρια και αναγνωρισμένη ερευνητική και εκπαιδευτική κυψέλη που θα αναπτυχθεί περαιτέρω εφόσον το Πανεπιστήμιο Κρήτης συνεχίσει να αναγνωρίζει και να υπερασπίζεται τη σημασία της για την ταυτότητά του ως πανεπιστημίου που μαζί με την επιστημονική γνώση καλλιεργεί αδιαχώριστα το κριτικό και το δημοκρατικό πνεύμα, τη διάνοηση, την αμφισβήτηση των βεβαιοτήτων και των αυθεντιών, την ανεκτικότητα και την ποικιλομορφία, την κοινωνική αυτογνωσία και ευαισθησία, τον πολιτισμό, την εκτίμηση και προστασία της υλικής και άυλης πολιτιστικής κληρονομιάς. Πρόσφατα, η Υπουργός Πολιτισμού κ. Λίνα Μενδώνη δήλωσε σχετικά πως «ο πολιτισμός και η πολιτιστική κληρονομιά αποτελούν βασικά περιουσιακά στοιχεία για το μέλλον της Ευρώπης», συμπληρώνοντας «Η ΕΕ [Ευρωπαϊκή Ένωση] οφείλει να δώσει υψηλή προτεραιότητα στον Πολιτισμό, με βάση τις θεμελιώδεις αξίες της, δηλαδή, την Ειρήνη, τη Δημοκρατία, το κράτος δικαίου και τα ανθρώπινα δικαιώματα, συμπεριλαμβανομένων και των πολιτιστικών δικαιωμάτων» και χαρακτηρίζοντας την εκπαίδευση «παράγοντα πρωταρχικής σημασίας για την κατανόηση του βαθύτατου ρόλου που διαδραματίζει η πολιτιστική κληρονομιά στις ευρωπαϊκές κοινωνίες».² Η υποστήριξη της Φιλοσοφικής Σχολής στην περαιτέρω αναπτυξιακή της πορεία πρέπει να θεωρείται κεντρική στρατηγική προτεραιότητα ενός πρωτοπόρου και διακεκριμένου πανεπιστημίου, όπως το Πανεπιστήμιο Κρήτης, σε μια χώρα όπως η Ελλάδα που υπερηφανεύεται για τη μακραίωνη ιστορία και τη συμβολή της στον παγκόσμιο πολιτισμό και επιπλέον κεφαλαιοποιεί αυτή την ιστορία και τη σχετική

¹ https://www.uoc.gr/files/items/1/11006/a_proteinomeno_shedio_anaptyxis_kontakis_g.pdf.

² <https://www.culture.gov.gr/el/Information/SitePages/view.aspx?nID=4951>, Δευτέρα 13 Μαΐου 2024.

πολιτιστική κληρονομιά για την οικονομική ανάπτυξή της. Ακόμα σημαντικότερο, τα τρία Τμήματα της Φιλοσοφικής Σχολής θεραπεύουν διακριτά επιστημονικά πεδία που όλα τους έχουν ως κοινή παράμετρο την **καλλιέργεια του λόγου, του στοχασμού και της κριτικής ερμηνευτικής γνώσης**, απαραίτητων θεμελίων όλων των επιστημών και της ελευθερίας και της δημοκρατικής λειτουργίας των σύγχρονων κοινωνιών, αλλά και αξιών πολύτιμων σε ένα μεταβαλλόμενο παγκόσμιο περιβάλλον γεμάτο προκλήσεις, μεταξύ των οποίων οι πολιτικές, κοινωνικές, οικονομικές και γνωστικές επιπτώσεις της ανάπτυξης της τεχνητής νοημοσύνης.

2β. Το στίγμα της Φιλοσοφικής Σχολής

Η Φιλοσοφική Σχολή του Πανεπιστημίου Κρήτης **είναι** τα τρία ακαδημαϊκά τμήματά της. Η ανάπτυξή της περνά μέσα από αυτά τα τμήματα και τον σεβασμό στην ιστορία και τη διακριτή επιστημονική ταυτότητά τους. Η επιλογή της συγχώνευσης και της διαμόρφωσης μιας μονοτηματικής Σχολής με ασαφώς ευρύ επιστημονικό στίγμα, για παράδειγμα «ανθρωπιστικών επιστημών», όπως προβλέπει το άρθρο 9 του ν. 5094/2024 σχετικά με τη συγχώνευση σε ένα Τμήμα των τριών Τμημάτων της Σχολής Κλασικών και Ανθρωπιστικών Σπουδών του Δημοκρίτειου Πανεπιστημίου Θράκης, δεν υπηρετεί την ανάπτυξη της Φιλοσοφικής Σχολής και δεν θα λύσει το πρόβλημα της μειωμένης ελκυστικότητάς των Τμημάτων της για τους απόφοιτους και τις απόφοιτες λυκείου, ενώ μπορεί να δημιουργήσει προβλήματα ως προς την αναγνώριση των επαγγελματικών δικαιωμάτων των αποφοίτων μιας τέτοιας Σχολής.

Η Φιλοσοφική Σχολή αποτελεί μονάδα ενός ερευνητικού πανεπιστημίου. Ως εκ τούτου, πρέπει να διατηρήσει και να αναπτύξει περαιτέρω το διακριτό **επιστημονικό-ερευνητικό στίγμα** των Τμημάτων της, που και αυτά αποτελούν ερευνητικές μονάδες. Παρά τις αντίξοες συνθήκες χρηματοδότησης κατά προτεραιότητα της έρευνας στις εφαρμοσμένες επιστήμες και σε πεδία συνδεδεμένα με την επιχειρηματικότητα και τη βιομηχανία, η έμφαση ως προς τη φυσιογνωμία των Τμημάτων της Φιλοσοφικής Σχολής θα πρέπει να συνεχίσει να δίνεται όχι μόνο στη διδασκαλία, αλλά και στην έρευνα. Το στοιχείο εκείνο που προσελκύει φοιτητές και φοιτήτριες ιδίως στον δεύτερο και τον τρίτο κύκλο σπουδών είναι το επιστημονικό κύρος των διδασκόντων και των διδασκουσών των Τμημάτων της Φιλοσοφικής Σχολής· εξάλλου, η έμφαση στην προσέλκυση μεταπτυχιακών φοιτητών και φοιτητριών και υποψηφίων διδακτόρων συνάδει με τον ερευνητικό προσανατολισμό των Τμημάτων της Σχολής. Επιτεύγματα όπως η πρόσφατη έγκριση χρηματοδότησης από το European Research Council των ερευνητικών προγραμμάτων της Καθηγήτριας Έλενας Αναγνωστοπούλου (Τμήμα Φιλολογίας) και του Καθηγητή Κώστα Βλασόπουλου (Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας) αποδεικνύουν τον ερευνητικό δυναμισμό του ακαδημαϊκού προσωπικού της Φιλοσοφικής Σχολής και συμβάλλουν καθοριστικά στη διεθνή προβολή της Σχολής και των Τμημάτων της.

Παράλληλα, η διδασκαλία που προσφέρουν τα Τμήματα της Φιλοσοφικής Σχολής πρέπει να ενισχύσει τα **φοιτητοκεντρικά** χαρακτηριστικά της προκειμένου οι φοιτητές και οι φοιτήτριες

να την αξιολογούν ως θελκτική και χρήσιμη. Χωρίς να υποτιμάται η αναγκαιότητα τα Τμήματα της Φιλοσοφικής Σχολής να συνεχίσουν να προσφέρουν στους φοιτητές και τις φοιτήτριες τους τα τυπικά και τα ουσιαστικά εφόδια που τους επιτρέπουν να εντάσσονται στον Κλάδο ΠΕ02 Φιλολόγων, η προβολή της Σχολής ως επαγγελματικής σχολής που προετοιμάζει καθηγητές και καθηγήτριες δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης έχει πάψει εδώ και χρόνια να αποτελεί κίνητρο για την εγγραφή νέων προπτυχιακών φοιτητών και φοιτητριών στα Τμήματα της Φιλοσοφικής Σχολής. Η πρόσφατη ανακοίνωση του Τμήματος Φιλοσοφίας σχετικά με τη μετονομασία του, όπου πέραν της καταλληλότητας των αποφοίτων του για τον Κλάδο ΠΕ02 Φιλολογίας, τονίζεται πως «οι απόφοιτοί μας θα είναι και στον μέγιστο βαθμό καταρτισμένοι να συνεχίζουν τις σπουδές τους σε ανώτερο επίπεδο, μεταπτυχιακών και διδακτορικών σπουδών, σε μια πολύ μεγάλη σειρά από πεδία των ανθρωπιστικών επιστημών και κοινωνικών επιστημών, εκμεταλλευόμενοι μάλιστα και τα μαθήματα ελεύθερης επιλογής και σε πεδία πέρα από τη φιλοσοφία. Η φιλοσοφία εφοδιάζει τους αποφοίτους της με “μεταβιβάσιμες δεξιότητες” απαραίτητες για απασχόληση σε μια σειρά από επαγγελματικά πεδία όπως συμβουλευτική, συγγραφή κειμένου και ψηφιακές τεχνολογίες, πεδία του πολιτισμού, τομείς που σχετίζονται με την επιχειρηματικότητα κλπ.»,³ ανταποκρίνεται σε ένα σύγχρονο όραμα για τον προσρισμό των Τμημάτων των Φιλοσοφικών Σχολών σε ό,τι αφορά το εκπαιδευτικό έργο που προσφέρουν: έμφαση στις ερευνητικές προοπτικές των αποφοίτων τους και στις κοινές και διακριτές κατά την ιδιαίτερη επιστημονική φυσιογνωμία κάθε Τμήματος μεταβιβάσιμες δεξιότητες που το καθένα τους μεταδίδει στους αποφοίτους του, τις οποίες μπορούν να αξιοποιήσουν σε ποικίλα επαγγελματικά πεδία, περιλαμβανομένου του επιχειρηματικού, πέραν της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης.

3. Προτάσεις για την ανάπτυξη της Φιλοσοφικής Σχολής και των ακαδημαϊκών μονάδων της

3α. Ζητήματα σπουδών

- Διαβούλευση στο εσωτερικό των Τμημάτων και δευτεροβάθμια στην Κοσμητεία σχετικά με το **περιεχόμενο των υφιστάμενων προγραμμάτων σπουδών** και την ανάγκη και τις δυνατότητες για την **αναθεώρησή τους ή/και τη δημιουργία νέων προγραμμάτων σπουδών στην ελληνική ή σε άλλες γλώσσες**. Στο πλαίσιο αυτό, οι παρακάτω προτάσεις τίθενται υπόψη των Τμημάτων της Φιλοσοφικής Σχολής ως επιλογές που ενδέχεται να τα καταστήσουν πιο ελκυστικά στους φοιτητές και τις φοιτήτριες και οι οποίες λειτουργούν αναπτυξιακά για τη Σχολή και τα Τμήματά της:
 - α) **Προγράμματα προπτυχιακών σπουδών**: Μεγαλύτερη επιλογή και ευελιξία στην προσφορά προγραμμάτων προπτυχιακών σπουδών: π.χ., καθιέρωση των διεπιστημονικών και/ή των διπλών προγραμμάτων σπουδών και/ή των προγραμμάτων σπουδών δευτερεύουσας κατεύθυνσης και σύντομης διάρκειας που προβλέπουν τα

³ <https://www.uoc.gr/announce/philosophia.html>, 7 Απριλίου 2024.

άρθρα 71, 72 και 98 του ν. 4957/2022 (π.χ., διεπιστημονικά ή διπλά προγράμματα στον αρχαίο πολιτισμό, στον μεσαιωνικό πολιτισμό, στον νεότερο πολιτισμό, στις ψηφιακές ανθρωπιστικές επιστήμες και τη χρήση της τεχνητής νοημοσύνης σε αυτές τις επιστήμες) στα οποία να προσφέρουν διδακτικό έργο διδάσκοντες και διδάσκουσες περισσότερων του ενός Τμήματος της Φιλοσοφικής Σχολής, αξιοποιώντας την πείρα που έχει συσσωρευθεί από την υφιστάμενη δυνατότητα που έχουν οι φοιτητές και οι φοιτήτριες κάθε Τμήματος να εγγράφονται σε μαθήματα που προσφέρουν τα άλλα δύο Τμήματα της Σχολής, καθώς και από το ξενόγλωσσο Πρόγραμμα Σπουδών Σύντομης Διάρκειας στις Ψηφιακές Ανθρωπιστικές Επιστήμες· εξέταση άλλων διατάξεων του ν. 4957/2022, όπως το άρθρο 77 περί των προγραμμάτων εσωτερικής κινητικότητας φοιτητών, ως προς τον αντίκτυπο που μπορούν να έχουν στην ενίσχυση της ελκυστικότητας των Τμημάτων της Φιλοσοφικής Σχολής για τους φοιτητές και τις φοιτήτριές τους και στη γνωριμία φοιτητών και φοιτητριών άλλων πανεπιστημίων με το διδακτικό προσωπικό των Τμημάτων της Σχολής ενόψει της συνέχισης των σπουδών τους στον δεύτερο και τον τρίτο κύκλο στο Πανεπιστήμιο Κρήτης· διάκριση μεταξύ προγράμματος ή προγραμμάτων σπουδών για όσους και όσες ενδιαφέρονται να απασχοληθούν στη μέση εκπαίδευση (ΠΕ02 Φιλολόγοι) και προγραμμάτων σπουδών απευθυνόμενων σε όσους ενδιαφέρονται να ασχοληθούν με την έρευνα και να αποκτήσουν μεταβιβάσιμες δεξιότητες με δυνατότητα μεταπήδησης από τη μια στην άλλη κατηγορία προγραμμάτων σπουδών.

β) Προγράμματα μεταπτυχιακών σπουδών: Ίδρυση προγραμμάτων μεταπτυχιακών σπουδών σε επιστημονικά αντικείμενα αιχμής, καθώς και διατμηματικών, διδρυματικών και διεπιστημονικών προγραμμάτων μεταπτυχιακών σπουδών· ενισχυμένη ακαδημαϊκή και διοικητική υποστήριξη όλων των προγραμμάτων μεταπτυχιακών σπουδών της Σχολής· διαβούλευση σχετικά με τη σκοπιμότητα αξιοποίησης της δυνατότητας που προβλέπει το άρθρο 89 του ν. 4957/2022 για την ίδρυση Επαγγελματικών Προγραμμάτων Μεταπτυχιακών Σπουδών βάσει προγραμματικών συμβάσεων με φορείς πρωτίστως του δημόσιου τομέα σε επιστημονικά αντικείμενα που θεραπεύουν τα Τμήματα της Φιλοσοφικής Σχολής· σε στενή συνεργασία με την αρμόδια Αντιπρύτανη και τις αρμόδιες διοικητικές υπηρεσίες του Πανεπιστημίου Κρήτης συστηματική προβολή με κάθε πρόσφορο μέσο των προγραμμάτων μεταπτυχιακών σπουδών της Σχολής.

γ) Διδακτορικές σπουδές: Όπως με τις μεταπτυχιακές σπουδές, συστηματική προβολή με κάθε πρόσφορο μέσο της δυνατότητας για εκπόνηση διδακτορικής διατριβής στα Τμήματα της Φιλοσοφικής Σχολής σε στενή συνεργασία με την αρμόδια Αντιπρύτανη και τις αρμόδιες διοικητικές υπηρεσίες του Πανεπιστημίου Κρήτης· αύξηση του αριθμού των συμφωνιών συνεπίβλεψης διδακτορικών διατριβών με ακαδημαϊκά ιδρύματα ιδίως του εξωτερικού· βέλτιστη αξιοποίηση μελών του ακαδημαϊκού προσωπικού πανεπιστημίων και ερευνητικών κέντρων της Ελλάδας και του εξωτερικού στις τριμελείς συμβουλευτικές επιτροπές με στόχο αφενός την αποτελεσματικότερη ακαδημαϊκά

επίβλεψη των υποψηφίων διδασκόντων στο πλαίσιο της φοιτητοκεντρικής προσέγγισης των σπουδών, αφετέρου την προβολή του Πανεπιστημίου Κρήτης και των υποψηφίων διδασκόντων του· ενθάρρυνση και διευκόλυνση των υποψηφίων διδασκόντων στη δημοσιοποίηση των αποτελεσμάτων της έρευνάς τους.

δ) **Χρήση μεθόδων σύγχρονης εξ αποστάσεως εκπαίδευσης** στον πρώτο και τον δεύτερο κύκλο σπουδών ως μέσο για να υπερβούν τα Τμήματα της Φιλοσοφικής Σχολής την αδυναμία ή την απροθυμία πολλών φοιτητών και φοιτητριών να εγκατασταθούν μόνιμα στο Ρέθυμνο παρότι καταρχήν θα επιθυμούσαν να σπουδάσουν στα Τμήματα της Σχολής.

ε) **Διεθνοποίηση:** Διδασκαλία στην αγγλική ή σε άλλες ξένες γλώσσες στον πρώτο και τον δεύτερο κύκλο σπουδών· ίδρυση κοινών μεταπτυχιακών προγραμμάτων σπουδών Erasmus Mundus· εκπόνηση περισσότερων διδακτορικών διατριβών σε γλώσσες άλλες από την ελληνική· περαιτέρω ενίσχυση της διδασκαλίας της ελληνικής ως ξένης γλώσσας· σε στενή συνεργασία με την αρμόδια Αντιπρύτανη και τις αρμόδιες διοικητικές υπηρεσίες του Πανεπιστημίου Κρήτης συστηματική προβολή με κάθε πρόσφορο μέσο των παραπάνω και άλλων σχετικών δραστηριοτήτων των Τμημάτων της Φιλοσοφικής Σχολής προκειμένου να προσελκυστούν φοιτητές και φοιτήτριες από το εξωτερικό· προώθηση πολιτικής σύναψης συμφωνιών Erasmus+, ενεργοποίηση όσων από τις υφιστάμενες παραμένουν ανενεργές με τη συστηματική δημοσιοποίηση στους φοιτητές και τις φοιτήτριες των Τμημάτων της Φιλοσοφικής Σχολής των δυνατοτήτων που τους προσφέρει το πρόγραμμα Erasmus+ να πραγματοποιήσουν μέρος των σπουδών τους στο εξωτερικό, γνωρίζοντας ένα άλλο ακαδημαϊκό σύστημα και περιβάλλον και μια ξένη χώρα.

στ) **Ξένες γλώσσες:** Συνεχιζόμενη υποστήριξη της διδασκαλίας των ξένων γλωσσών ως παράγοντα που βοηθά τους φοιτητές και τις φοιτήτριες να εξοικειωθούν με τη διεθνή επιστημονική έρευνα και τους ενθαρρύνει να δραστηριοποιηθούν στο διεθνές ακαδημαϊκό περιβάλλον· προσφορά επιπλέον ξένων γλωσσών, όπως η κινεζική στο πλαίσιο και της δραστηριότητας που αναπτύσσει το Κέντρο Αρχαίου Ελληνικού και Κινεζικού Πολιτισμού (ΚΕΛΚΙΠ).

ζ) **Διεθνή θερινά σχολεία και διά βίου μάθηση** ως διδακτικές δραστηριότητες που ενισχύουν τη διεθνή και την εθνική αναγνωρισιμότητα και φήμη των Τμημάτων της Φιλοσοφικής Σχολής σε ακροατήρια πέραν των εγγεγραμμένων φοιτητών και φοιτητριών του Πανεπιστημίου Κρήτης και δύνανται να αποφέρουν έσοδα.

η) **Πλήρης αξιοποίηση όλων των κατηγοριών αμειβόμενου προσωπικού** που προβλέπει ο νόμος, **καθώς και των εργαστηρίων των Τμημάτων και της Σχολής**, ιδίως εμβληματικών εργαστηρίων, όπως το Κέντρο Γραφής και το υπό ίδρυση διεπιστημονικό εργαστήριο «Τάλως – Τεχνητή Νοημοσύνη για τις Ανθρωπιστικές και τις Κοινωνικές Επιστήμες», αλλά και του Εργαστηρίου Ηλεκτρονικών Υπολογιστών και Εφαρμογών Πληροφορικής στις Ανθρωπιστικές Επιστήμες, στην προσφορά διδακτικού έργου.

θ) **Κριτική αξιοποίηση των πορισμάτων και των εισηγήσεων των επιτροπών αξιολόγησης και πιστοποίησης** των προγραμμάτων σπουδών των Τμημάτων της Φιλοσοφικής Σχολής, **καθώς και των βέλτιστων διεθνών πρακτικών**, προκειμένου να βελτιωθεί η ουσία, η φοιτητοκεντρική προσέγγιση και η ελκυστικότητα των σπουδών στα Τμήματα της Φιλοσοφικής Σχολής.

Απαραίτητες προϋποθέσεις: 1) ενδεδειγμένη μελέτη αφενός του νομοθετικού πλαισίου, αφετέρου της δυνατότητας των Τμημάτων να υποστηρίξουν πολλαπλά προγράμματα προπτυχιακών και μεταπτυχιακών σπουδών από την άποψη του διαθέσιμου και απαιτούμενου προσωπικού, των υποδομών, των πόρων, του προσδοκώμενου οφέλους κλπ., 2) συναίνεση των συμμετεχόντων Τμημάτων κατόπιν διαβούλευσης, 3) επίπτωση της προσφυγής στη σύγχρονη εξ αποστάσεως εκπαίδευσης στον χαρακτήρα των Τμημάτων της Φιλοσοφικής Σχολής και ευρύτερα του Πανεπιστημίου Κρήτης, 4) μείωση γραφειοκρατίας (π.χ., κατά την παρ. 2 του ως άνω άρθρου 71 και την παράγραφο 3 του ως άνω άρθρου 72 απαιτείται ιδιαίτερη Επιτροπή Προγράμματος Σπουδών για κάθε διεπιστημονικό ή διπλό πρόγραμμα σπουδών).

3β. Ζητήματα έρευνας

- **Διευκόλυνση του ακαδημαϊκού προσωπικού των Τμημάτων της Φιλοσοφικής Σχολής στην υποβολή προτάσεων** για χρηματοδοτούμενα ερευνητικά προγράμματα σε συνεννόηση και συνεργασία με την πρυτανική αρχή του Πανεπιστημίου Κρήτης και τις αρμόδιες υπηρεσίες του Πανεπιστημίου· τοποθέτηση στη Φιλοσοφική Σχολή προσωπικού με αποκλειστική αρμοδιότητα την επικουρία του ακαδημαϊκού προσωπικού στην υποβολή ερευνητικών προτάσεων· διερεύνηση δυνατότητας διευκόλυνσης των επιστημονικών υπευθύνων/κύριων ερευνητών στη διοικητική διαχείριση μεγάλων ερευνητικών προγραμμάτων με πολυμελείς ερευνητικές ομάδες.
- **Ανάληψη πρωτοβουλίας**, σε συντονισμό με τις Φιλοσοφικές Σχολές και τις Ομοειδείς Σχολές Ανθρωπιστικών Επιστημών των ελληνικών δημόσιων πανεπιστημίων, καθώς και των μονάδων έρευνας στις ανθρωπιστικές επιστήμες των αναγνωρισμένων ελληνικών ερευνητικών κέντρων, **για αύξηση του αριθμού των χρηματοδοτικών προκηρύξεων από ελληνικές χρηματοδοτικές αρχές και φορείς στη βασική έρευνα και για περισσότερες προκηρύξεις προσαρμοσμένες στις ερευνητικές ανάγκες των ανθρωπιστικών επιστημών** που συνίστανται κυρίως στη μισθοδοσία ερευνητών, τις δαπάνες μετακινήσεων για επιτόπια έρευνα, συνέδρια και άλλες επιστημονικές συναντήσεις, την αγορά βιβλίων, περιοδικών, βάσεων δεδομένων κλπ. και δευτερευόντως την αγορά εξοπλισμού.
- **Υποστήριξη και ενίσχυση των ερευνητικών δραστηριοτήτων των εργαστηρίων** της Φιλοσοφικής Σχολής και των Τμημάτων της και θεσμοθέτηση των υφιστάμενων εργαστηρίων που δεν έχουν επίσημη υπόσταση, καθώς και ίδρυση νέων διεπιστημονικών εργαστηρίων με ερευνητικό προσανατολισμό σε πεδία αιχμής με συνεννόηση και συνεργασία των τριών Τμημάτων της Σχολής.

- **Ενίσχυση και προβολή των αρχαιολογικών ανασκαφών**, οι οποίες αποτελούν εξ ορισμού εξωστρεφείς και διεπιστημονικές ερευνητικές δραστηριότητες, αποτελώντας άριστο πρεσβευτή του Πανεπιστημίου Κρήτης στους τόπους όπου διεξάγονται και παράγοντα διασύνδεσης του ιδρύματος με τις τοπικές κοινωνίες, αλλά και πόλο έλξης φοιτητών και φοιτητριών και ερευνητών και ερευνητριών από την Ελλάδα και το εξωτερικό.
- **Διεθνοποιημένες ερευνητικές συνεργασίες** των μελών και των Τμημάτων της Φιλοσοφικής Σχολής μέσω της αξιοποίησης των ευκαιριών που προσφέρουν το πρόγραμμα Erasmus+, το Ευρωπαϊκό Πανεπιστήμιο Ingenium, το Κέντρο Αρχαίου Ελληνικού και Κινεζικού Πολιτισμού (ΚΕΛΚΙΠ), το Δίκτυο Αριστείας Νησιωτικών Περιοχών (Réseau d'Excellence des Territoires Insulaires, RETI), διμερείς διεθνείς συμφωνίες συνεργασίας και άλλες σχετικές πρωτοβουλίες, προγράμματα και πρωτόκολλα· προσέλκυση διεθνών μεταδιδασκτόρων ερευνητών σε χρηματοδοτούμενα ερευνητικά προγράμματα.
- Ανάλυση πρωτοβουλίας για την επίσημη υιοθέτηση από το Πανεπιστήμιο Κρήτης της **Declaration on Research Assessment (DORA)**, <https://sfdora.org/>, προκειμένου να βελτιωθεί ο τρόπος με τον οποίο αξιολογείται η επιστημονική έρευνα, εγκαταλείποντας τον τρέχοντα θετικισμό των ποσοτικών βιβλιομετρικών δεικτών, που καθορίζονται και ελέγχονται από μεγάλες ιδιωτικές διεθνείς εκδοτικές και άλλες εταιρείες· υιοθέτηση αρχών **Ανοικτής Επιστήμης** (https://rea.ec.europa.eu/open-science_en) και δημιουργία σχετικών υποδομών (ανοικτά αποθετήρια και εκδόσεις).
- **Περαιτέρω διεθνοποίηση του επιστημονικού περιοδικού «Αριάδνη» και του υπόλοιπου εκδοτικού έργου της Φιλοσοφικής Σχολής** με την υιοθέτηση βέλτιστων διεθνών πρακτικών Ανοικτής Επιστήμης.

Τεχνητή νοημοσύνη: Με δεδομένες τη δημιουργία του διεπιστημονικού εργαστηρίου «Τάλως – Τεχνητή Νοημοσύνη για τις Ανθρωπιστικές και τις Κοινωνικές Επιστήμες» στη Φιλοσοφική Σχολή και τις δραστηριότητες που αρθρώνονται γύρω από αυτό, ο προσανατολισμός ενός μέρους της διδασκαλίας που προσφέρουν και της έρευνας που διενεργούν τα τρία Τμήματα της Φιλοσοφικής Σχολής όχι μόνο στο πεδίο των ψηφιακών ανθρωπιστικών επιστημών, οι οποίες αποτελούν ένα πεδίο στο οποίο έχουν στραφεί οι ανθρωπιστικές επιστήμες εδώ και τουλάχιστον είκοσι χρόνια, αλλά και στο ειδικότερο αντικείμενο της τεχνητής νοημοσύνης, μπορεί να αναδειχθεί στη στρατηγική επιλογή αιχμής που θα διαφοροποιεί τη Φιλοσοφική Σχολή του Πανεπιστημίου Κρήτης από άλλες αντίστοιχες σχολές στην Ελλάδα και το εξωτερικό. Η επεκτεινόμενη χρήση της τεχνητής νοημοσύνης δεν θέτει ζητήματα μόνο ως προς την αξιοποίησή της στο στενό πλαίσιο των επιστημονικών αντικειμένων που θεραπεύουν τα Τμήματα της Φιλοσοφικής Σχολής, αλλά και κρίσιμα ευρύτερα ζητήματα δεοντολογίας και ηθικής, διάκρισης της αληθινής από την ψευδή πληροφορία, σχέσης του ανθρώπου με τις μηχανές, νόησης και διανόησης στα οποία η Φιλοσοφική Σχολή έχει τα επιστημονικά εργαλεία να ανταποκριθεί.

3γ. Ζητήματα προσωπικού

- Στενή συνεργασία μεταξύ Κοσμητείας και Τμημάτων για την **αύξηση του προσωπικού όλων των κατηγοριών** που υπηρετεί στη Φιλοσοφική Σχολή και τα τρία Τμήματα προκειμένου να εξυπηρετηθεί ο σκοπός της ανάπτυξης των ερευνητικών και εκπαιδευτικών δραστηριοτήτων.
- Στενή συνεργασία μεταξύ Κοσμητείας και Τμημάτων για τη **ταχεία και αποτελεσματική λύση των προβλημάτων που απασχολούν το προσωπικό όλων των κατηγοριών** προκειμένου να διασφαλίζεται η ομαλή λειτουργία της Φιλοσοφικής Σχολής και των τριών Τμημάτων.

3δ. Διοικητική υποστήριξη Κοσμητείας

- Προκειμένου η Κοσμητεία και προσωπικά ο ή η Κοσμήτορας της Φιλοσοφικής Σχολής να είναι σε θέση να ανταποκριθούν επαρκώς στο αναπτυξιακό σχέδιο για τη Σχολή και τις ακαδημαϊκές μονάδες της, είναι απαραίτητο να **αυξηθεί το διοικητικό, επιστημονικό και τεχνικό προσωπικό που υπηρετεί στη Σχολή χωρίς να μειωθεί αντιστοίχως το σχετικό προσωπικό που υπηρετεί στα τρία Τμήματα της Σχολής**.

3ε. Φοιτητικά ζητήματα

- Στο πλαίσιο της **φοιτητοκεντρικής προσέγγισης** των σπουδών όλων των κύκλων, καλλιέργεια κλίματος επικοινωνίας και εμπιστοσύνης με τους **συλλόγους προπτυχιακών και μεταπτυχιακών φοιτητών και υποψηφίων διδακτόρων** για την εξέταση και την ικανοποίηση εύλογων αιτημάτων σχετικών με ζητήματα που λειτουργούν ανασταλτικά στην ομαλή εξέλιξη και ολοκλήρωση των σπουδών.
- Η ανάπτυξη της Φιλοσοφικής Σχολής κατ' ουσίαν δεν θίγεται από την παραμονή στα μητρώα των Τμημάτων φοιτητών και φοιτητριών όλων των κύκλων σπουδών που έχουν υπερβεί τον ανώτατο προβλεπόμενο χρόνο σπουδών. Επιπλέον, το κόστος εκπαίδευσης των φοιτητών και των φοιτητριών της Φιλοσοφικής Σχολής είναι μικρότερο από το κόστος εκπαίδευσης των φοιτητών και των φοιτητριών άλλων Σχολών. Εντούτοις, τα Τμήματα της Φιλοσοφικής Σχολής οφείλουν να αναγνωρίσουν το ζήτημα των **χρονιζόντων φοιτητών και των χρονιζουσών φοιτητριών με δεδομένες και τις σχετικές διατάξεις του ν. 4957/2022**. Η Κοσμητεία της Φιλοσοφικής Σχολής **υποχρεούται να εφαρμόσει τον νόμο**, οφείλει όμως να αναλάβει εγκαίρως πρωτοβουλίες, σε συνεργασία με τα τρία Τμήματα, για την **ορθολογική αντιμετώπιση του ζητήματος των χρονιζόντων φοιτητών και των χρονιζουσών φοιτητριών και τη διευκόλυνση φοιτητών και φοιτητριών κοντά στο όριο διαγραφής που επιθυμούν να ολοκληρώσουν τις σπουδές τους, να αποφοιτήσουν**.

3στ. Ζητήματα υποδομών και περιβάλλοντος χώρου

Απαραίτητη προϋπόθεση για την περαιτέρω ανάπτυξη της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου Κρήτης και των Τμημάτων της είναι οι υποδομές και ο περιβάλλον χώρος να την καθιστούν ελκυστική και λειτουργική για το προσωπικό όλων των κατηγοριών και τους

φοιτητές και τις φοιτήτριες όλων των κύκλων σπουδών. Σε αυτό το πλαίσιο απαιτείται η Φιλοσοφική Σχολή να διεκδικήσει σθεναρά κατ' ελάχιστον τα εξής:

- **Πλήρης προσβασιμότητα** των κτηρίων, των υποδομών και των ηλεκτρονικών πόρων χωρίς περιορισμούς για ανθρώπους με αναπηρίες ή άλλες ειδικές ανάγκες.
- **Τακτική συντήρηση κτηρίων** γραφείων και διδασκηρίων· **διασφάλιση υγραρότητας, ηχομόνωσης, καθαριότητας και πυρασφάλειας.**
- **Ενεργειακή αναβάθμιση, μείωση περιβαλλοντικού αποτυπώματος, «πράσινη» Φιλοσοφική Σχολή.**
- **Ανανέωση και τακτική συντήρηση δικτύων.**
- **Ανανέωση και τακτική συντήρηση εξοπλισμού,** ιδίως ηλεκτρονικών υπολογιστών· **εξοπλισμός των αιθουσών των διδασκηρίων της Φιλοσοφικής Σχολής κατά τρόπο που να ανταποκρίνεται αξιόπιστα και λειτουργικά στις ανάγκες της σύγχρονης εξ αποστάσεως εκπαίδευσης,** εφόσον αυτή καθιερωθεί και γενικευτεί· **ανανέωση του εξοπλισμού και καθημερινή λειτουργία του Εργαστηρίου Ηλεκτρονικών Υπολογιστών και Εφαρμογών Πληροφορικής στις Ανθρωπιστικές Επιστήμες της Φιλοσοφικής Σχολής** προς κάλυψη των αναγκών των φοιτητών και των φοιτητριών.
- **Εξασφάλιση πόρων για τον διαρκή εμπλουτισμό της έντυπης και της ψηφιακής συλλογής της Βιβλιοθήκης του Πανεπιστημίου Κρήτης,** απαραίτητη προϋπόθεση για την ομαλή εκτέλεση του εκπαιδευτικού και του ερευνητικού έργου των Τμημάτων και των μελών της Φιλοσοφικής Σχολής, καθώς και για την προσέλκυση φοιτητών και φοιτητριών και ερευνητών και ερευνητριών από την Ελλάδα και το εξωτερικό.
- **Διαμόρφωση ακάλυπτου χώρου διδασκηρίων Φιλοσοφικής Σχολής.**
- **Συστηματική φροντίδα και εμπλουτισμός πρασίνου·** λειτουργία και τακτική συντήρηση συστήματος αυτόματου ποτίσματος.
- Ταχεία ολοκλήρωση του έργου των **φοιτητικών κατοικιών,** καθώς το στεγαστικό πρόβλημα στο Ρέθυμνο είναι οξύτατο και λειτουργεί αποτρεπτικά στην εγκατάσταση ιδίως φοιτητών και φοιτητριών.
- Τακτικό και οικονομικά προσιτό **σύστημα συγκοινωνίας** για το προσωπικό και τους φοιτητές και τις φοιτήτριες σε αξιοπρεπείς συνθήκες μετακίνησης.

3ζ. Συντονισμός με τις Φιλοσοφικές Σχολές και τις Ομοειδείς Σχολές Ανθρωπιστικών Επιστημών των ελληνικών δημόσιων πανεπιστημίων

- Καθιέρωση της πρωτοβουλίας της Κοσμήτορος της Φιλοσοφικής Σχολής του Πανεπιστημίου Κρήτης Καθηγήτριας Σταυρούλας Τσινόρεμα για την **τακτική διεξαγωγή Συνόδου Κοσμητόρων Φιλοσοφικών Σχολών και Ομοειδών Σχολών Ανθρωπιστικών Επιστημών** των ελληνικών δημόσιων πανεπιστημίων, προκειμένου να υπάρχει συντονισμός για την αντιμετώπιση κοινών προβλημάτων και την προώθηση κοινών αναπτυξιακών αιτημάτων.

3η. Ιστοσελίδα και μέσα κοινωνικής δικτύωσης

- **Αναβάθμιση και βελτίωση της ιστοσελίδας της Φιλοσοφικής Σχολής** ως βασικής και συστηματικής ελκυστικής πηγής πληροφοριών για τις δραστηριότητες της Σχολής και των τριών Τμημάτων της.
- **Παρουσία της Φιλοσοφικής Σχολής στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης** που έχουν καταστεί σημαντικοί αγωγοί διακίνησης πληροφοριών και είναι δημοφιλή ιδίως μεταξύ των νεότερων ανθρώπων από τους οποίους προέρχονται κατά κύριο λόγο οι δυνητικοί φοιτητές και οι δυνητικές φοιτήτριες των Τμημάτων της Σχολής.

Ρέθυμνο, 27 Μαΐου 2024